

памежжа. Е. Галахоўска (Польшча) разглядала каталіцызм як элемент беларускай і польскай самасвядомасці. Р. Радзiк (Польшча) аналізаваў прываслаўе як складнік тоеснасці беларусаў на фоне тоеснасці ўкраінцаў і рускіх. К. Вашчыньска (Польшча) прысвяціла свой даклад французскаму дыскурсу прадстаўлення Беларусі ў прэсе. Т. Касатая (Беларусь) разважала пра самасвядомасць і нацыянальную ідэнтычнасць евангельскіх хрысціян-баптыстаў у Беларусі, Ю. Вашкевіч (Беларусь) – пра веравызнальную ідэнтыфікацыю і дзяржаўную рэлігійную палітыку. Г. Дзёрбіна (Беларусь) аналізавала рэнесансны гуманізм як фактар развіцця прававой культуры ВКЛ, а С. Сокал (Беларусь) – гуманістычныя традыцыі ў палітыка-прававой думцы Беларусі XVI–XVII стст. Вызначэнню мовы і этнічнасці ў кнігавыдавецкіх практыках першадрукароў ВКЛ XVI ст. быў прысвечаны даклад А. Дзярновіча (Беларусь). Рэлігійнае пытанне ў пасольскіх інструкцыях шляхты ВКЛ у 1633–1648 гг. знаходзілася ў цэнтры ўвагі даклада В. Галубовіча (Беларусь). Пра кальвіністаў і літоўскіх братоў на соймах Навагрудскага (Новагародскага) ваяводства ў 1587–1613 гг. гаварыў А. Радаман (Беларусь). С. Віцязь (Беларусь) у сваім дакладзе разважаў пра праблему паходжання Тураўскай епархіі, а Л. Цімашэнка (Украіна) распавёў пра кіеўскіх мітрапалітаў XVI ст. і іх апеку над беларускімі і ўкраінскімі епархіямі. Л. Забалотная (Малдова) звярнулася да даследавання жаночага і рэлігійнага фактараў у шлюбнай дыпламатыі Гедыміна.

На кангрэсе беларусістаў быў прадстаўлены блок «Замежнае беларусазнаўства ў кантэксце еўрапейскай славістычнай традыцыі другой паловы XX – пачатку XXI ст.». Пра традыцыі і сучасны стан беларусазнаўства ў Расіі паведаміў у сваім дакладзе Д. Караў (Беларусь), Н. Дудзько (Беларусь) распавядала пра генезіс і станавленне беларусазнаўства ў Вялікабрытаніі, а Г. Змітрукевіч (Беларусь) – у ФРГ. Пра Беларусь і беларусазнаўства ў славістыцы Украіны гаварыў у сваім дакладзе В. Масценка (Украіна).

Падчас кангрэса прайшлі прэзентацыі выданняў, прысвечаных літаратурнай спадчыне паэта А. Гарэцкага, летапісам і хронікам ВКЛ

XV–XVII стст., асэнсаванню падзей 1939 г. у гістарычнай традыцыі і вуснай гісторыі. Нямецкія і беларускія навукоўцы прэзентавалі сумесную манаграфію па праблеме «трасянікі» і «суржыка», якая стала вынікам іх шматгадовых даследаванняў. Асобна быў прадстаўлены таксама зборнік навуковых прац А. Золтана, прысвечаны міжславянскім моўным і культурным кантактам.

На кніжнай выставе падчас працы кангрэса яго ўдзельнікі пазнаёміліся з навіейшымі выданнямі ў галіне беларусістыкі і славістыкі.

На пасяджэнні справаздачна-перавыбарнага сходу новым старшынёй Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў быў абраны А. Суша (Нацыянальная бібліятэка Беларусі). На закрыцці кангрэса былі падведзены вынікі яго працы і акрэслены перспектывы для далейшых даследаванняў у галіне беларусістыкі. Па выніках працы кангрэса плануецца выданне яго матэрыялаў.

Гэты кангрэс беларусістаў, як і папярэднія, засведчыў сталую цікавасць да навуковага вывучэння разнастайных праблем, звязаных з Беларуссю, не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі. Мерапрыемствы такога ўзроўню з’яўляюцца своеасаблівай «лакмусавай паперкай», якая дапамагае вызначаць найбольш перспектывныя напрамкі беларусістычных даследаванняў, а таксама трымацца ў рэчышчы развіцця сусветнай навукі. А яшчэ VI Міжнародны кангрэс беларусістаў для навукоўцаў з розных краін – гэта не толькі магчымасць дзяліцца ўласнымі дасягненнямі, абмяркоўваць працы калег, рабіць і прадстаўляць адкрыцці і высновы, але і пляцоўка для новых знаёмстваў, падтрымкі і ўмацавання навуковых кантактаў.

М. І. Свістунова,

кандыдат філалагічных навук, дацэнт
кафедры гісторыі беларускай мовы
філалагічнага факультэта БДУ

Н. С. Шакун,

кандыдат філалагічных навук, дактарант
кафедры тэарэтычнага і славянскага мовазнаўства
філалагічнага факультэта БДУ

МІЖНАРОДНАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ «СЛАВЯНСКІЯ ЛІТАРАТУРНЫЯ МОВЫ ПАСЛЯ 1945 г.»

На фоне працы розных камісій, якія дзейнічаюць пры Міжнародным камітэце славістаў (МКС), заўважна актыўнасць Камісіі па славянскіх літаратурных мовах. У 1993–2008 гг. камісію ўзначальваў Я. Босак (Славакія). У 2008 г. на з’ездзе славістаў у Охрыдзе функцыю старшыні камісіі пераняла К. Вачкава (Плоўдзіў, Балгарыя). На апошнім (мінскім) з’ездзе славістаў 2013 г. кіраў-

ніком камісіі стала Г. Гладкава (Прага, Чэхія), суаўтар (разам з І. Лікаманавай) фундаментальнай манаграфіі «Моўная сітуацыя: вытокі і перспектывы (балгарска-чэшскія паралелі)». На мінскім з’ездзе камісія арганізавала пасяджэнне тэматычнага блока з выразным сацыялінгвістычным ухілам, прысвечанага моўнаму заканадаўству ў славянскіх краінах. Папярэднія матэрыялы

блока – зборнік *Jazykové právo a slovanské jazyky* («Моўнае заканадаўства і славянскія мовы» пад рэдакцыяй К. Вачкавай і Г. Гладкавай) – былі надрукаваны ў Празе. У чэрвені 2014 г. камісія правяла пасяджэнне ў Будышыне/Баўцэне (Германія), дзе адбылася канферэнцыя «Славянскія літаратурныя мовы і СМІ».

Праз год пасля будышынскай канферэнцыі (17–20 чэрвеня) на філасофскім факультэце Універсітэта Палацкага ў Аламоўцы (Чэхія) адбылася чарговая канферэнцыя камісіі, тэмай якой сталі славянскія літаратурныя мовы пасля 1945 г. Калі мець на ўвазе выкананы ў 1990–2000-я гг. пад кіраўніцтвам С. Гайдзі фундаментальны апольскі праект аб зменах у славянскіх мовах пасля 1945 г., то тэма канферэнцыі ў пэўным сэнсе магла нагадваць спробу «другі раз увайсці ў тую ж раку». Аднак такое «накладанне» было нязначным, бо змены ў славянскіх мовах былі толькі адным з пунктаў зацікаўлення ўдзельнікаў аламоўскай канферэнцыі. Запланаваная загадзя тэматыка арыентавала на прадстаўленне дакладаў аб праблемах агульных змен становішча славянскіх моў у славянскіх і неславянскіх краінах пасля 1945 г., уплыву грамадскіх і палітычных змен на функцыянаванне канкрэтных славянскіх моў, ролі розных цэнтраў у развіцці славянскіх моў, «сваіх» і «чужых» інспірацый у працэсе стварэння канцэпцыі літаратурнай мовы, тэндэнцый фарміравання моўнай культуры і, шырэй, асэнсавання ўласнай мовы яе карыстальнікамі, развіцця стылёвых норм і інш.

Канферэнцыя сабрала навукоўцаў з Балгарыі, Беларусі, Германіі, Польшчы, Сербіі, Славакіі і Украіны. На адкрыцці ўдзельнікаў прывіталі намеснік дэкана па навуковай працы філасофскага факультэта І. Шпічка, загадчык кафедры багемістыкі М. Вепржэк і старшыня камісіі Г. Гладкава.

Рэгламент канферэнцыі прадугледжваў 20-мінутны даклад і наступнае 10-мінутнае абмеркаванне.

На першым пасяджэнні былі заслуханы даклады вядомага знаўцы праблем літаратурнай мовы Я. Коржэнскага (Аламоўц, Чэхія) і каардынатора камісій пры МКС С. Гайдзі (Аполе, Польшча). Даклад Я. Коржэнскага быў прысвечаны канцэпцыі літаратурнай мовы як канстытутыўнага дэ-тэрмінанта і як люстэрка славянскай сацыякультурнай і палітычнай гісторыі. У дакладзе С. Гайдзі былі вызначаны агульныя падыходы да вывучэння сучаснай гісторыі славянскіх моў.

У другі дзень канферэнцыі Д. Іванава (Плоўдзіў, Балгарыя) разглядала мову балгарскіх сродкаў масавай інфармацыі апошніх двух дзесяцігоддзяў. Н. Ніколава (Шумен, Балгарыя) прадставіла даклад аб кадыфікацыі ў балгарскіх слоўніках на пра-

цягу трох апошніх дзесяцігоддзяў норм, датычных узгаднення колькасных лічэбнікаў з назоўнікамі мужчынскага роду.

В. Брборыч (Бялград) кваліфікаваў сербскі(-я) правапіс(-ы) апошніх 70 гадоў. Б. Чорыч (Бялград) засяродзіўся на пытаннях паходжання, канкурэнцыі і дыферэнцыяцыі дублетаў сербскай мовы. А. Міланавіч (Бялград) падзяліўся сваімі назіраннямі над развіццём стылю сербскіх сродкаў масавай інфармацыі (*novinarski stil*) пад уздзеяннем грамадскіх умоў пасля 1945 г.

О. Улічны (Аламоўц) разважаў пра крыніцы нормы і кадыфікацыі славянскіх літаратурных моў. Г. Гладкава паставіла праблему ролі спецыяльных часопісаў у вывучэнні літаратурнай мовы. Я. Шолчына (Будышын, Германія) прысвяціла свой даклад мадэрнізацыі лексічнага складу верхнялужыцкай літаратурнай мовы.

У заключны дзень канферэнцыі С. Запрудскі разважаў пра дыкурс аб літаратурнай мове ў Беларусі ў 1940–60-я гг. Л. Ткач (Чарнаўцы, Украіна) разглядала развіццё ўкраінскай літаратурнай мовы ў пасляваенныя гады з асаблівай увагай да рэцэпцыі моўнай спадчыны «раннемадэрнага» перыяду. З улікам чэшскага вопыту А. Архангельская (Аламоўц) вызначыла праблемы, якія спадарожнічаюць сучаснаму працэсу неафемінізацыі ўкраінскіх назоўнікаў.

С. Андрэвіч (Браціслава, Славакія) прадставіў даклад аб некаторых моўных зменах і моўнай сітуацыі ў Славакіі пасля 1989 г., найбольш яго цікавіў сучасны славацкі пурызм. На пурызме пасляваеннага перыяду ў заходнеславянскіх моўных супольнасцях засяродзіўся ў сваім дакладзе А. Блага (Аламоўц).

Л. Сцяпанав (Аламоўц) прысвяціла свой даклад сучаснаму рускаму размоўнаму маўленню. З. Выхадзілава (Аламоўц) трактавала іншамоўныя запазычэнні ў сучаснай рускай мове апошняга часу з пункту гледжання гістарычнай перспектывы.

У рамках канферэнцыі адбылося пасяджэнне Камісіі па славянскіх літаратурных мовах, на якім вырашаліся арганізацыйныя пытанні, у тым ліку планаваліся будучыя канферэнцыі і будучы ўклад камісіі ў праграму наступнага з'езда славістаў у Бялградзе.

Культурная праграма ўключала агляд помнікаў старажытнага мараўскага горада і экскурсію, якую правёў А. Блага.

Па матэрыялах канферэнцыі будзе выдадзены зборнік.

С. М. Запрудскі,

кандыдат філалагічных навук,
дацэнт кафедры гісторыі беларускай мовы
філалагічнага факультэта БДУ